

UPPSALA
UNIVERSITET

BESLUT

2022-11-15 Dnr UFV 2022/2276

Utrikesdepartementet

Box 256
SE-751 05 Uppsala

Besöksadress

Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare

Johanna Andersson Raeder

Telefon

018 471 6458

Johanna.andersson.raeder@uu.se

Beredning med

Bitr. kanslichef Magnus Ödman

Sveriges medlemskap i Nato Ds 2022:242022:24

Beslut

Härmed beslutas

- att Uppsala universitet överlämnar bifogat expertyttrande som sitt svar på rubricerad remiss.

Bakgrund

Uppsala universitet har anmodats lämna synpunkter på rubricerad remiss.

Bifogat yttrande har utarbetats av universitetslektor Olle Mårsäter vid Juridiska institutionen.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad rektor i närvaro av universitetsdirektör Caroline Sjöberg, efter föredragning av utbildningsledare Johanna Andersson Raeder. Närvarande därutöver var akademiombudsman Per Abrahamsson och Uppsala studentkårs ordförande Anton Sánchez Sulejmani.

Anders Hagfeldt

Johanna Andersson Raeder

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2022-11-15 Dnr UFV 2022/2276

Utrikesdepartementet

Box 256
SE-751 05 Uppsala

Besöksadress

Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare

Johanna Andersson Raeder

Telefon

018 471 6458

Johanna.andersson.raeder@uu.se

Sveriges medlemskap i Nato Ds 2022:24

Uppsala universitet lämnar nedanstående remissvar rörande utredningen *Sveriges medlemskap i Nato* (DS 2022:24). Universitetet tillstyrker utredningens förslag och anför följande.

Promemorian berör i huvuddrag två aspekter av Sveriges tillträde till Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato). Utredningen analyserar dels relevanta folkrättsliga frågor rörande en anslutning till Nordatlantiska fördraget, dels regeringens bemyndigande att fatta beslut om att ta emot stöd i form av militära styrkor från Nato. En anslutning till Nordatlantiska fördraget förutsätter ändringar i *Lag (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall* samt *Lag (2020:782) om operativt militärt stöd*. Remissvaret begränsas till de juridiska aspekterna av förslaget att tillträda Nordatlantiska fördraget samt de författningsändringar utredningen föreslår.

Övergripande generella synpunkter

Utöver frågan om anslutning till Nordatlantiska fördraget analyserar utredningen två avtal rörande status för organisationen, nationella representanter och organisationens internationella stab respektive status för tredjestaters delegationer och deras representanter vid Nato. I promemorian konstateras att det även kommer finnas en förväntan om att Sverige ansluter sig till ytterligare avtal om bl.a. informationssäkerhet och immaterialrätt på försvarsområdet vid ett medlemskap i Nato (sid. 52-53). Frågorna berörs kort med ett konstaterande att frågorna behöver analyseras närmare. Vidare uttalas att det även behöver göras en analys rörande behovet av författningsändringar för att skapa bättre förutsättningar för ett svenskt deltagande i Nato och för att kunna ta emot stöd från Nato och dess medlemsstater. Analysarbetet genomförs inom Försvarsdepartementet (sid. 53). Oaktat att frågan om ett Svenskt medlemskap i Nato konkretiserats på kort tid och frågan kräver skyndsam behandling, önskar Uppsala universitet framhålla att det är otillfredsställande att alla frågor som ett medlemskap i organisationen aktualiserar ej hunnit utredas.

YTTRANDE

2022-11-15 Dnr UFV 2022/2276

I promemorian identifieras de nationella och internationella juridiska förutsättningarna för en anslutning till Nordatlantiska fördraget och de förväntningar om att ingå avtal som följer av ett medlemskap i Nato (sid. 33 ff.). Frågan om Sveriges tillträde till Nordatlantiska fördraget är en överenskommelse av större vikt vilket kräver riksdagens godkännande (10 kap. 3§ tredje stycket regeringsformen), det finns ej något internationellt åtagande mellan Sverige och någon Natomedlem eller tredjestat som står i strid med bestämmelserna i Nordatlantiska fördraget, vilket är en förutsättning för tillträde enligt fördragets artikel 8. Uppsala universitet instämmer i utredningens bedömning.

Som följd av en anslutning till fördraget förväntas nya medlemmar i organisationen även tillträda *Avtal om status för Nordatlantiska fördragsorganisationen, nationella representanter och organisationens internationella stab* (Ottawa, 20 september 1951). Avtalet reglerar immunitet och privilegier för Nato och personer verksamma vid organisationen. En anslutning till avtalet förutsätter ändring av svensk lag för att avtalet ska bli tillämpligt i Sverige, varför riksdagens godkännande krävs (10 kap. 3§ första stycket regeringsformen). Som medlem i Nato förväntas även Sverige tillträda *Avtal om status för tredjestaters delegationer och representanter vid Nordatlantiska fördragsorganisationen* (Bryssel, 14 september 1994). Avtalet rör immunitet och privilegier för delegationer och representanter från tredjestater vid Natos högkvarter i Bryssel, varför en anslutning inte kräver ändring av svensk lag. Avtalet utgör ej en fråga av större vikt varför riksdagens godkännande inte krävs innan avtalet ingås. Universitet delar utredningens bedömning rörande de två statusavtalen.

Kommentarer gällande ändringsförslag

Vad gäller utredningens förslag till ändringar i relevanta författningar (sid. 65-66) anføres följande.

Bestämmelser om immunitet och privilegier för internationella organisationer samt personer med anknytning till dessa regleras i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. En anslutning till 1951 års avtal skulle dock, för att bli gällande för svenska domstolar och myndigheter, förutsätta att lagen ändras varför anslutningen kräver riksdagens godkännande enligt 10 kap. 3§ första stycket regeringsformen.

YTTRANDE

2022-11-15 Dnr UFV 2022/2276

I promemorian föreslås följaktligen att lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall tillförs en ny punkt (nr. 83) rörande immunitet och/eller privilegier för Nato, medlemsstaternas representanter i organisationen och personer med tjänst hos eller uppdrag av organisationen. Tillägget är nödvändigt för att införliva de folkrättsliga förpliktelser som följer av statusavtalet i svensk rätt. Universitetet tillstyrker författningsändringen.

De bedömningar som görs i promemorian rörande regeringens förutsättningar att besluta om att ta emot militärt stöd, inklusive frågan om överlåtande av förvaltningsuppgift med avseende på de uppgifter som åligger Försvarsmakten att möta ett väpnat angrepp mot Sverige och hindra kränkningar av svenskt territorium (sid. 40-41), synes välgrundade.

Bestämmelser om överlåtande av förvaltningsuppgift till stat som är medlem i Europeiska unionen eller i Nato, och som på regeringens begäran lämnar stöd i form av militära styrkor för att, i enlighet med internationell rätt, möta ett väpnat angrepp eller hindra kränkningar av svenskt territorium i fred eller under krig mellan främmande stater, återfinns i 2§ respektive 3§ lagen (2020:782) om operativt militärt stöd. En motsvarande begäran om stöd av Nato som organisation kräver i dagsläget ett riksdagsbeslut. Promemorians bedömning om nödvändigheten av skyndsamma beslut i dessa situationer (sid. 45-46) synes övertygande. För att regeringen ska kunna överlåta motsvarande förvaltningsuppgift till Nato som organisation krävs följaktligen ändringar i de aktuella bestämmelserna.

Promemorian tar även upp frågan om regeringens förutsättningar att besluta, efter medgivande av riksdagen, om att lämna svenskt militärt stöd för att bistå en medlemsstat i Nato. De slutsatser som redovisas är välgrundade (sid 41-43). Ingen lagändring krävs i detta fall. Universitetet delar promemorians slutsats.

Avslutande kommentar

Avslutningsvis önskar universitetet framföra att de frågor som diskuteras i promemorian är viktiga och förtjänar en ingående analys. Förutom de konstitutionella frågor som reses av en anslutning till Nordatlantiska fördraget och de avtal som följer av anslutningen, är de relevanta folkrättsliga frågorna och åtaganden

YTTRANDE

2022-11-15 Dnr UFV 2022/2276

som följer av en anslutning förtjänta av en grundlig utredning och värdering. Detta gäller tolkningen av fördraget, men även de för utövandet av självförsvar relevanta regleringar i FN-stadgan, bl.a. rätten till individuellt och kollektivt självförsvar enligt artikel 51, våldsförbudet i artikel 2(4), Kapitel VI (Fredlig lösning av tvister) och Kapitel VII (Inskridande i händelse av hot mot freden, fredsbrott och angreppshandlingar). Även specifika begrepp, som ”väpnat angrepp” (jfr. artikel 5 i Nordatlantiska fördraget och artikel 51 FN-stadgan), kunde ytterligare utretts i ljuset av de två fördragen. Begreppet är centralt vad gäller förutsättningen för Natos försvarsgarantier och utgör, som det konstateras i promemorian, kärnan i Natos kollektiva försvar (sid. 23). Utredningen behandlar kort begreppet med referens till artikel 51 i FN-stadgan (sid. 24). I promemorian konstateras att begreppet ”väpnat angrepp” står för användandet av mer storskaligt våld mot en annan stat än enskilda skärmytslingar och hänvisning görs till aggressionsdefinitionen (FN:s Generalförsamling, 14 december 1974, Resolution 3314 (XXIV)) för viss vägledning (sid. 24). Aggressionsdefinitionen tar upp klara fall av aggression som inbegriper väpnat angrepp (jfr. artikel 3), definitionen är dock inte uttömmande (jfr. artikel 4).

Cyberattacker och terroristangrepp tas upp i promemorian, men problematiseras ej utifrån skrivningarna i de aktuella fördragen. Likaså hade en vidare analys av Natos företagna operationer varit givande vid en tolkning av Nordatlantiska fördraget.